

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.69

27.7.2017.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 68. sednice Komisije za žalbe, održane 27.7.2017. godine, sa početkom u 18 sati u prostorijama Saveta za štampu

Prisutni članovi Komisije: Stojan Marković, Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Ljiljana Smajlović, Petar Jeremić, Nevena Krivokapić, Vera Didanović, Dragan Đorđević, Milenko Vasović i Vojkan Kostić.

Odsutni članovi Komisije: Ivana Stjelja

Ostali prisutni: Miloš Kovačević i Dragoslava Barzut iz udruženja Da se zna, Vesna Zorić iz udruženja Egal, Anđela Milivojević (CINS), Bojan Stefanović (dopisništvo ARD) i Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Pre početka rada, prisutni su obavešteni da je Asocijacija medija za ovu sednicu odredila kao svoje predstavnike Milenka Vasovića i Vojkana Kostića, umesto Zlatka Čobovića i Vere Barišić Popović, koji su na godišnjem odmoru. Sednici je umesto predsedavajućeg Zlatka Čobovića, predsedavao zamenik Vlado Mareš.

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe udruženja Da se zna na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“
2. Razmatranje žalbe udruženja Da se zna na tekst objavljen u magazinu „Tabloid“
3. Razmatranje žalbe udruženja Da se zna na tekst objavljen u nedeljniku „Ekspres“
4. Razmatranje žalbe udruženja Da se zna na tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“
5. Razmatranje žalbe Miroslava Bogičevića na tekst objavljen u dnevnom listu „Politika“
6. Razmatranje žalbe udruženja Egal zbog neobjavljivanja odgovora na tekst objavljen na portalu „Peščanik“
7. Razmatranje žalbe „Južnih vesti“ na tekst objavljen na „Gradskom portalu 018“
8. Razmatranje žalbe Autonomnog ženskog centra na tekst objavljen u dnevnom listu „Politika“
9. Razmatranje žalbi Autonomnog ženskog centra i Dragane Matović na tekst objavljen u dnevnom listu „Politika“

1. Udruženje Da se zna podnelo je žalbu smatrajući da su naslovom teksta, kojim se gej seks označava kao nastran, prekršene odredbe Kodeksa o zabrani diskriminacije. U toku rasprave Ljiljana Smajlović je rekla da nema sumnje da je Kodeks prekršen jer je takav naslov uvredljiv i objavljen sa namerom da uvredi. Ona je navela da je tekst, koji je inače sasvim korektan, i objavljen samo da bi mogao da se stavi taj naslov. Sličnog mišljenja bio je i Dragan Đorđević, koji se saglasio da je tekst, koji se odnosi na događaj u Džakarti, i prenet da bi se kroz naslov poslala poruka o tome kakav je stav redakcije o LGBT osobama. Nevena Krivokapić je istakla da je naslov tipičan primer

„klik bejta“, koji treba da privuče čitaoce, dok je Milenko Vasović rekao da, kao urednik, nikada ne bi stavio takav naslov, da je njime pređena mera dobrog ukusa, ali da misli da ipak ne predstavlja prekršaj Kodeksa. Nakon rasprave, „za“ odluku da je Kodeks prekršen glasalo je sedam članova Komisije, dok su tri bila „protiv“, pa za odluku nije bilo potrebne većine od osam glasova. Ljiljana Smajlović je zatražila da se u zapisnik unese da se oseća postiđenom što Komisija nije imala većinu za odluku da je ovo jasan prekršaj Kodeksa novinara.

2. Udruženje Da se zna žalilo se na kršenje odredbi Kodeksa o zabrani diskriminacije, upotrebom uvredljive reči „peder“, kao i nepotkrepljenim tvrdjama da „gej lobi“ ima povlašćen položaj u zdravstvenim ustanovama. Ljiljana Smajlović je rekla da njoj nije sporno da neko tvrdi da postoji gej lobi, ali da reč „peder“, sem kad je reč o citatu, redakcije koriste da uvrede. To je, kako je rekla, uvredljiv termin i Komisija mora to jasno da saopšti i da tako pomogne da to postane standard u javnom govoru. Istakla je da je vrlo važno da Komisija prepozna diskriminaciju, jer svojim odlukama utiče na to da li će diskriminacija biti prepoznata i u javnosti ili ne. Sa ovim se saglasila Tamara Skrozza, koja je zatražila i da Komisija odlučuje o povredi prava na privatnost lekara koji je u tekstu označen kao „narkoman“ i „homoseksualac“, bez obzira što to nije navedeno u žalbi, jer organizacija Da se zna nije ni ovlašćena da se žali u njegovo ime. Stojan Marković je, međutim, rekao da nije za to da se odlučuje o nečemu što nije predmet žalbe, niti se osoba na koju se to odnosi saglasila sa tim. On je istakao i da, po njemu, „peder“ ne mora da bude uvredljiv termin, da u tekstu ima mnogo problematičnijih stvari od toga i dodao da nevladine organizacije ovakvim žalbama instrumentalizuju rad Saveta za štampu. Petar Jeremić je rekao da kriterijum, kao i kada je Komisija odlučivala o upotrebi reči „Šiptar“ recimo, treba da bude da li se neko oseća uvređenim upotrebom takvog termina, te da je zato nesumnjivo da je „peder“ uvreda. Vojkan Kostić je ocenio da termin nije upotrebljen u vrednosno neutralnom kontekstu, već su gej osobe svrstane među kriminalce i pripadnike kartela. Milenko Vasović je rekao da ne treba uvek sankcionisati upotrebu tog termina, ali da u ovom slučaju smatra da je Kodeks time prekršen, jer je tekst napisan da bude uvredljiv i dodao da ne postoje nikakvi dokazi za tvdnje da u Urgentnom centru postoji posebno odeljenje za kriminalce i LGBT osobe. Nakon diskusije, Komisija je najpe sa devet glasova „za“ i jednim „protiv“ prihvatila predlog Tamare Skrozza da se Komisija izjasni i o tome da je Kodeks prekršen i u delu koji se odnosi na zaštitu privatnosti, a zatim sa devet glasova „za“ i jednim „uzdržanim“ da je „Tabloid“ prekršio Kodeks.

3. Udruženje Da se zna podnelo je žalbu zbog kolumne u kojoj se, između ostalog, „pederi“ označavaju kao osobe posebno sklone oboljevanju od side. Tamara Skrozza je rekla da je nesumnjivo prekršen Kodeks i ovim delom teksta, ali je posebno ukazala na drugi deo u kojem se Romkinje diskriminišu i kao pripadnice romske nacionalnosti i kao žene, upotrebom pogrđnih termina i prostačkim komentarima. Ona je rekla da to ne može da se pravda humorom i da je, osim odredbe koja se odnosi na zabranu diskriminacije, prekršena i odredba o obavezi poštovanja kulture i etike javne reči. Stojan Marković je bio sasvim suprotnog mišljenja, naveo je da je reč o autorskom tekstu, satiričnom prikazu kako se govori u našem društvu. Takođe je rekao i da je protiv toga da se odlučuje o prekršajima Kodeksa na koje nije ukazano u žalbi. Ljiljana Smajlović je rekla da joj je odgovor urednika da je reč o satiri, o priči o tome kako ljudi pričaju prihvatljivo i da treba u ovakvim slučajevima uzeti u obzir i sa kojim ciljem se nešto radi, odnosno da li je postojala namera da se neko diskriminiše i uvredi. Vlado Mareš je takođe istakao da prihvata objašnjenje urednika, ali da je

reč o vrlo grubom i neukusnom tekstu, u kojem se, iz želje autora da bude atraktivan, „ide u prostakluk“. Komisija je potom sa devet glasova „za“ i jednim „uzdržanim“ odlučila da se izjašnjava i o tome da su preksene odredbe koje navela Tamara Skrozza, a zatim sa devet glasova „za“ i jednim „protiv“ da je „Ekspres“ prekršio Kodeks novinara.

4. Udruženje Da se zna podnelo je žalbu zbog naslova teksta u kojem se prenosi izjava Nebojše Pajkića u kojoj on koristi reč „peder“. Petar Jeremić je u raspravi naglasio da u ovom slučaju ne smatra da je prekršen Kodeks jer je doslovno preneto ono što je Pajkić napisao, te da ne postoji namera redakcije da se neko uvredi. Tamara Skrozza je, međutim, ukazala na to da se isti izraz koristi dva puta i u delu teksta koji nije citat. Ljiljana Smajlović je potvrdila da je trebalo da novinar napiše „gej“ da je redakcija htela da bude korektna, ali da je saglasna sa Jeremićem da nema povrede Kodeksa. Sličnog mišljenja bio je i Milenko Vasović, koji je rekao da mu se u ovom kontekstu upotreba reči „peder“ ne čini spornom, jer ne vidi zlu nameru. Nakon diskusije, „za“ odluku da je prekršen Kodeks glasala su dva člana Komisije, „protiv“ je bilo šest, a dva „uzdržana“, tako da nije bilo potrebne većine za odluku.

5. Miroslav Bogićević je podeo žalbu zbog teksta u kojem su, kako je naveo, objavljene neistinite informacije, kao i zbog odbijanja „Politike“ da objavi njegov odgovor na tekst. Stojan Marković je rekao da je Kodeks prekršen neobjavljivanjem odgovora, ali da ne može da se izjašnjava o tome da li je Bogićević u pravu kada tvrdi da su navodi „Politike“ netačni. Tamara Skrozza je takođe navela da ne bi ulazila u sadržaj teksta, mada joj se čini da ima dovoljno osnova da zaključi da je ono što je objavljeno tačno, ali da je list svakako morao da objavi odgovor. Milenko Vasović je rekao da je, osim toga što nije objavljen odgovor, problem i to što nema „druge strane“ u tekstu, odnosno što nisu pozvali Bogićevića da i on kaže šta ima. Vojkan Kositić je rekao da zapravo ni ne znamo da li su pokušavali da ga pozovu, ali da veruje da je sve u tekstu tačno. Ljiljana Smajlović je predložila da glasa odvojeno o tome da li je Kodeks prekršen tekstom i neobjavljivanjem demantija, jer ona smatra da je neobjavljivanje odgovora svakako prekršaj, ali da je sam tekst nesporan, ekskluzivan i vrlo dobro napisan. Komisija je prihvatila ovaj predlog, pa se najpre izjašnjavala o tome da li je Kodeks prekršen tekstom. Osam članova Komisije glasalo je da nije, dok su dva bila uzdržana. Komisija je jednoglasno odlučila da je „Politika“ prekršila Kodeks time što nije objavila odgovor na tekst.

6. Udruženje Egal žalilo se na to da portal nije objavio njihov odgovor na tekst koji se odnosi na paradu „Ponos Srbije“, čiji je Egal jedan od organizatora. Članovi Komisije upoznati su i sa tvrdnjama urednica portala da im odgovor nije ni dostavljen, kao i sa tim da smatraju da Savet ne može da se izjašnjava o žalbi na medij koji nije član Saveta. Tamara Skrozza je navela da „Peščanik“ ima samo formular preko kojeg se šalju svi dopisi redakciji i da je podnosiocu žalbe sada praktično nemoguće da dokaže da je poslao odgovor. Ona je istakla da je redakcija portala ovim sebe dovela u poziciju da uvek može da kaže da nešto nije stiglo, što je dugoročno problem. U svakom slučaju, po njenoj oceni, predstavnicima Egala nije omogućeno pravo na odgovor na tekst u kojem su o toj organizaciji iznete uvredljive kvalifikacije. Ljiljana Smajlović je takođe rekla da misli da je ovaj odgovor trebalo objaviti, iako redakcije, naravno, nemaju obavezu da objave svaki

odgovor i mogu da se pozovu na to da nije u skladu sa zakonom. Stojan Marković je bio suprotnog mišljenja, naveo je da odgovor ne ispunjava uslove propisane zakonom i da redakcija nije imala obavezu da ga objavi, niti da uputi podnosioca na to da ga izmeni. Vojkan Kostić je, međutim, istakao da u ovom slučaju nije reč o tome da li će se poštovati zakon, nego je stvar dobrog ukusa i kućnog vaspitanja omogućiti nekome da odgovori na tekst koji se odnosi na njega. On je rekao da su urednice „Peščanika“ uložile veliku količinu energije da objasne da odgovor nisu ni dobile, iako je u stvari jasno da ne žele da ga objave, jer bi, u suprotnom, to mogle da urade i kada su dobile žalbu. Petar Jeremić je takođe smatrao da Komisija ne treba da se bavi pravnim formalnostima, već Kodeksom koji propisuje da novinar poštuje pravo na odgovor. U ovom slučaju je, rekao je, prilično očigledno da portal ne želi da objavi odgovor. Po završetku rasprave Komisija je sa devet glasova „za“ i jednim „protiv“ odlučila da je prekršen Kodeks.

7. Direktor portala „Južne vesti“ podneo je žalbu jer je Gradski portal 018 neovlašćeno preuzeo od njih tekst i objavio ga bez navođenja izvora. Vera Didanović je podsetila da je Komisija već utvrdila da je ovo čest problem, posebno kad je reč o lokalnim medijima, te da Komisija mora da jasno ukaže da je reč o ozbiljnom prekršaju Kodeksa. Dragan Đorđević je istakao da Gradski portal 018, nažalost, često pravi ovakve prekršaje, preuzimajući tekstove i sa drugih medija, a ne samo sa „Južnih vesti“. Komisija je potom jednoglasno odlučila da je prekršen Kodeks u delu koji se odnosi na zaštitu autorstva.

8. Autonomni ženski centar podneo je žalbu zbog kolumne psihoanalitičara Zorana Milivojevića, u kojoj on, između ostalog, govoreći o slučaju žene i njenog maloletnog deteta koje je ubio njen bivši muž ispred centra za socijalni rad, kaže da se tragedija možda ne bi ni desila „da majka nije ignorisala više odluka suda i sprečavala oca da viđa dete“. Ljiljana Smajlović je rekla da misli da Kodeks nije prekršen jer je reč o dozvoljenom mišljenju da je ovo primer situacije u kojoj bi trebalo poslati regovanje redakciji na problematične stavove autora i da se na taj način izvrši pritisak na uredništvo da iznese svoj stav o tome. Sličnog mišljenja bio je i Milenko Vasović, koji je ocenio da se autor teksta ogrešio o žrtvu, ali da redakcija nije ničim prekršila Kodeks, niti snosi odgovornost za njegovo mišljenje. Vojkan Tomić se saglasio da Komisija treba da raspravlja o tome da li je „Politika“ prekršila Kodeks, a ne da ocenjuje mišljenje autora teksta. On je rekao da se sa tim mišljenjem uopšte ne slaže, ali da je reč o nekome za koga u redakciji veruju da je stručan i ne može mu se uskratiti pravo da kaže šta misli. Tamara Skrozza je, međutim, ocenila da tekst prelazi granicu slobode mišljenja. Sporna rečenica, kako je rekla, nije izrečena sa pozicije psihoanalitičara, već je reč o nagađanju kojim se odgovornost prebacuje na žrtvu i abolira počinitelac, zbog čega je, pre svega prekršena odredba o obavezi poštovanja dostojanstva žrtava zločina. Vlado Mareš je istakao da je autor teksta poznat kao zagovornik „pater familias filozofije“, pa i ovoga puta nastupa sa te pozicije. Problem je, međutim, što je reč o naknadnoj pameti, nakon monstruoznog zločina, pa je izabran potpuno pogrešan trenutak za ovakav tekst. Vera Didanović je naglasila da se, kao psiholog, užasava onoga što je napisao Milivojević, koji, inače, nazasluženo važi za stručnjaka, a zapravo je šarlatan – lekar opšte prakse koji je pohađao neke kurseve, ali nije psihijatar. Ali, dodala je, ne vidi

kako mu list, kao redovnom kolumnisti, može uskratiti mogućnost da napiše ovo što je napisao. Po završetku debate, „za“ odluku da je Kodeks prekršen glasala su tri člana Komisije, „protiv“ je bilo pet, a „uzdržana“ dva, pa za odluku nije bilo potrebne većine od osam glasova.

9. Autonomni ženski centar i Dragana Matović, građanka iz Vršca, podneli su odvojene žalbe zbog teksta koji je potpisan imenom Petra Veličkovića „forenzičkog psihijatra, sudskog eksperta za poveravanje dece“ iz Montreala, koga je nemoguće pronaći pretragom preko Internet pretraživača, dok je uz tekst objavljena fotografija nemačkog glumca, reditelja i scenariste Andreasa Kaufmana. Žalbe se odnose i na zabranu diskriminacije s obzirom na to da se tekstom „agresivne feministkinje“ optužuju da su „iskoristile tragedije za svoju političku agendu“. Ljiljana Smajlović je predložila da se glasa odvojeno o prekršaju koji je u vezi sa objavljivanjem teksta lažnog autora i o prekršaju koji se odnosi na diskriminatoran sadržaj teksta. Ona je podsetila da je u međuvremenu utvrđeno da je „Politika“, pre ovog, već objavila dva teksta čije autore takođe nije moguće pronaći i da bi Komisija zato trebalo da ukaže i na to da postoji izvestan obrazac po kojem se, u određenom političkom trenutku, objavljuju tekstovi lažnih autora sa ciljanim argumentima, jer je to mnogo ozbiljniji problem od samog objavljivanja komentara iz neproverenog izvora. Navela je i da je moguće da je redakcija obmanuta, odnose da ih je neko prevario šaljući im te tekstove, ali da bi onda morala da objavi sve što ima u vezi sa tim slučajem i da uvede interne protokole koji bi sprečili da se nešto takvo ponovi. Vera Didanović je podsetila na slučaj sa „Nedeljnikom“ koji je objavio, ispostavilo se, lažan intervju sa Donadlom Trampom, a koja je odmah čitaocima objasnila kako je do toga došlo i stavila na uvid sav materijal u vezi sa tim. Nevena Krivokapić je ukazala da se ljudi, pa ni mediji, još ne snalaze dobro u digitalnom okruženju i moguće je da su prevareni, ali da bi redakcija sada trebalo da uvede neke procedure kako bi se to ubuduće izbeglo. Komisija je zatim jednoglasno odlučila da je Kodeks prekršen u delu koji se odnosi na profesionalnu pažnju i zabranu objavljivanja tekstova autra čiji idenitet nije poznat ili proverljiv. „Za“ odluku da je prekršena i odredba o zabrani diskriminacije glasalo je sedam članova Komisije, „protiv“ su bila dva, a „uzdržan“ jedan, pa nije bilo potrebne većine za odluku.

Sednica je završena u 19.55 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Vlado Mareš